

AFRIKAANS HUISTAAL: VRAESTEL I

Tyd: 3 uur

100 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 8 bladsye en 'n Addendum van 11 bladsye (i–xi). Maak asseblief seker dat jou vraestel volledig is.
2. In hierdie vraestel is daar drie afdelings:

AFDELING A: Begrip, Taal en Styl	(50 punte)
AFDELING B: Poësie	(30 punte)
AFDELING C: Visuele Geletterdheid en Kritiese Taalbewustheid	(20 punte)
3. Beantwoord AL die vrae in Afdeling A en C.
4. In Afdeling B is daar een keusevraag, nl. Vraag 5 of 6. Beantwoord dus drie vrae in hierdie afdeling: Vraag 4 (verplichtend), Vraag 5 of 6 (kies een) en Vraag 7 (verplichtend).
5. Nommer jou antwoorde presies soos die vrae genummer is.
6. Begin elke vraag **boaan 'n nuwe bladsy**. Rofwerk moet duidelik aangedui word.
7. Laat 'n reël oop tussen antwoorde en skryf slegs binne die kantlyne.
8. Lees die instruksies by ELKE vraag noukeurig deur en voer die opdragte presies daarvolgens uit. Let op die puntetoekenning by elke vraag en gebruik dit as riglyn vir die antwoord se lengte.
9. Langs die nommer van sommige vrae kom die afkorting **MS** voor. Dit beteken dat daardie spesifieke vraag met 'n **metingskaal** nagesien sal word. Jou antwoord moet 'n uitgebreide paragraaf wees, aangesien jou vermoë om te argumenteer en inligting te integreer, beoordeel sal word.
10. By elke vraag word 'n voorstel gemaak omtrent die aantal minute wat jy daarvoor moet gebruik om te verseker dat jy die vraestel in die gegewe tyd voltooi.
11. Skenk aandag aan taalversorging.

AFDELING A BEGRIP, TAAL EN STYL**VRAAG 1**

Gebruik ongeveer 40 minute vir hierdie vraag.

Lees "Te boom om te boek" deur Dory Farr (Teks 1 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

- 1.1 Verduidelik hoe die leser reeds deur die openingsin van die teks betrek word. (2)
- 1.2 Die HAT6 se definisie van die woord "mosaïek" lyk soos volg:
- mo•sa•iëk s.nw. [**~e**] **1** inlegwerk van glas/teëls/marmer/ens. van verskillende kleure, wat saam 'n beeld/figuur vorm. **2** (*fig.*) mengeling van uiteenlopende bestanddele wat aan 'n mosaïek herinner: *Die blomme vorm 'n mosaïek in die vlei.* [**Grieks mousa muse**]
- 1.2.1 Verduidelik die funksie van die deelteken op die letter **i** in die woord "mosaïek". (1)
- 1.2.2 Verduidelik waarom die skrywer Helena Opperman se teks 'n "mosaïekteks" (paragraaf 2) noem. (2)
- 1.3 Verduidelik hoe die skrywer deur **woordkeuse** en **inhoud** samehang tussen paragraaf 2 en paragraaf 3 bewerkstellig. (2)
- 1.4 Skryf die onderstreepte sin in paragraaf 3 oor sonder om metaforiese taal te gebruik, maar behou die sin se oorspronklike betekenis. (1)
- 1.5 **MS** Verduidelik waarom bome die simboolwaardes wat in paragraaf 4 genoem word, verteenwoordig. (3)
- 1.6 Watter belangrike en aktuele waarheid kom reeds in boswagter Harrison se waarskuwing in die negentiende eeu voor (paragraaf 5) en waarom moet ons vandag steeds daarop let? (2)
- 1.7 Watter soort mense sal die karakters in Power se roman as moeilikheidsmakers (paragraaf 7) bestempel en wat sou hulle redes daarvoor wees? (3)
- 1.8 Kies EEN van die volgende twee voorbeelde van leestekengebruik uit die teks en verduidelik die effek daarvan op die konteks waarbinne dit gebruik word:
- Die aanhalingstekens en ellips in die volgende aanhaling uit paragraaf 7: 'Ten spyte van dié uitsigloosheid is daar wel 'n sprankie "hoop": bome sal op die aarde wees lank nadat *Homo sapiens* verdwyn het ...'
- OF**
- Die gebruik van hoofletters in die frase "iemand met 'n Goeie Rede" (paragraaf 8). (2)

- 1.9 **MS** Hoe simboliseer die boom se nuwe uitloopsel Francie se lewe in die roman *A tree grows in Brooklyn* (paragraaf 8)? (3)
- 1.10 Beskryf in jou eie woorde wat die frase "groen letterkunde" (paragraaf 9) beteken. (1)
- 1.11 **MS** Die frase "in hulle skaduwee" in die laaste sin van paragraaf 9 is dubbelsinnig. Hoe kan hierdie woorde op meer as een manier geïnterpreteer word? (3)
- [25]**

VRAAG 2

Gebruik ongeveer 30 minute vir hierdie vraag.

Lees die rubriek deur Piet Matipa, "Verloor só gewig!" (Teks 2 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

- 2.1 Maak die skrywer 'n geloofwaardige belofte in paragraaf 1? Verduidelik jou antwoord en toon aan hoe die oksimoron "lekker traumaties" in paragraaf 2 jou opinie ondersteun. (2)
- 2.2 Aan die einde van paragraaf 3 word beloof dat 'n mens "'n kilogram of twee" sal verloor. Is hierdie piepklein gewigsverlies die moeite werd? Verduidelik jou antwoord. (2)
- 2.3 Hoe bewerkstellig die skrywer ritme en beklemtoning in paragraaf 4 en wat is die effek daarvan op die leser? (3)
- 2.4 Lees weer die onderstreepte sinsdeel in paragraaf 4 en voer die volgende opdragte uit:
- 2.4.1 Skryf die hoofsin in die lydende vorm oor. Behou die bysin onveranderd, maar plaas dit op die korrekte plek in jou nuwe sin. (1)
- 2.4.2 Watter vorm van die sin, lydend of bedrywend, pas die beste in hierdie konteks? Gee 'n rede vir jou antwoord. (1)
- 2.4.3 Wat is die implikasie van die werkwoord "inkatrol" in hierdie sin? (1)
- 2.5 Die bruidegom word beskou as "bloot 'n byspeler" (paragraaf 4). Dink jy die bruidegom sal van hierdie beskrywing hou? Skryf TWEE antwoorde op hierdie vraag neer, een wat begin met "JA, want ..." en een wat begin met "NEE, want ...". (2)
- 2.6 **MS** 'n Bitterbekkomentator het Matipa se voorstel vir gewigsverlies bestempel as "seksisties en oneties". Lewer kommentaar op hierdie persoon se siening. (3)

[15]

VRAAG 3 **TEKSVERWERKING**

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie vraag.

Situasie:

Jou skool is besig met 'n omvattende besprekingsveldtog oor die gebruik van tablette. Die skoolraad, personeel en leerders is almal betrokke.

Jy is ook gevra om deel te neem, en die skoolhoof het vir jou Shanda Luyt se tydskrifartikel "Tablette in die klaskamer" (Teks 3 in die Addendum) gegee om deur te lees. Jy moet 'n opsomming maak van die belangrikste voor- en nadele van tabletgebruik in die klas **vanuit die perspektief van leerders**.

Opdrag:

Skryf jou opsomming in TWEE paragrawe neer: die eerste paragraaf met die opskrif Voordele en die tweede met die opskrif Nadele.

Let wel:

- Gebruik slegs die woorde Voordele en Nadele as opskrifte soos aangedui, en moet dit NIE by die woordtelling bytel nie.
- Jou twee paragrawe moet saam tussen 90 en 100 woorde lank wees.
- Gebruik volsinne en redelik formele taalgebruik, sodat jy voorbereid is vir die vergadering saam met raadslede en onderwysers.
- Dui jou **totale** woordtelling onder jou teks aan.
- Tel alle woorde in die paragrawe, ook lidwoorde (**die** en **'n**).
- Jou **inhoud** mag uitsluitlik uit die teks kom – moenie jou eie idees of voorstelle byvoeg nie.
- Jy behoort minstens 8 tot 10 feite in jou twee paragrawe in te sluit.
- Jou twee paragrawe sal met 'n metingskaal nagesien word.

[10]

50 punte

AFDELING B POËSIE**VRAAG 4 VOORBEREIDE GEDIG: VERPLIGTE VRAAG**

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie vraag.

Lees die gedig "Ecce homo" deur Wilma Stockenström (Teks 4 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

- 4.1 Verduidelik in jou eie woorde wat die simboliese betekenis van die frase "die bykom van 'n appel" (versreël 3) in die konteks van hierdie gedig kan wees. (1)
- 4.2 Verduidelik die gebruik van hakies in versreël 9. (2)
- 4.3 Verduidelik hoe versreël 10 tot 14 en versreël 15 en 16 INHOUDELIK van mekaar verskil. (2)
- 4.4 Hoe verseker die spreker dat die leser die **sarkasme** by die gebruik van "die groot toneelspeler" (versreël 23) besef en dit nie as 'n kompliment sien nie? (2)
- 4.5 **MS** Waarom kan hierdie gedig as 'n satiriese gedig beskou word? (3)
- [10]**

VRAAG 5 VOORBEREIDE GEDIG: KEUSEVRAAG

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie vraag (indien dit die vraag is wat jy kies).

Lees die gedig "My meisie se wange is sterkoningappels" deur Boerneef (Teks 5 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

- 5.1 **MS** Hierdie gedig deur Boerneef en Ina Rousseau se gedig "Jan" (Teks 6 in die Addendum) handel albei oor 'n liefdesverhouding wat beëindig is. Watter gedig beeld hierdie situasie op die geloofwaardigste manier uit? Verwys na albei gedigte in jou antwoord. (4)
- 5.2 **MS** Aan die hand van voorbeelde, verduidelik hoe die humoristiese toon in hierdie gedig **ironie** bewerkstellig. (3)
- 5.3 **MS Herhaling** en **intertekstuele verwysing** is belangrike poëtiese elemente in hierdie gedig. Kies EEN van hierdie twee elemente en bespreek die rol daarvan in Boerneef se gedig. (3)
- [10]**

OF

VRAAG 6 VOORBEREIDE GEDIG: KEUSEVRAAG

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie vraag (indien dit die vraag is wat jy kies).

Lees die gedig "Jan" deur Ina Rousseau (Teks 6 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

- 6.1 **MS** Hierdie gedig deur Ina Rousseau en Boerneef se gedig "My meisie se wange is sterkoningappels" (Teks 5 in die Addendum) handel albei oor 'n liefdesverhouding wat beëindig is. Watter gedig beeld hierdie situasie op die geloofwaardigste manier uit? Verwys na albei gedigte in jou antwoord. (4)
- 6.2 **MS** Aan die hand van voorbeelde, verduidelik hoe die melancholiese toon die **tema** van die gedig ondersteun. (3)
- 6.3 **MS Herhaling** en **beklemtoning** is belangrike poëtiese elemente in hierdie gedig. Bespreek die rol van hierdie elemente in Ina Rousseau se gedig aan die hand van een of twee voorbeelde. (3)
- [10]**

VRAAG 7 ONVOORBEREIDE GEDIG: VERPLIGTE VRAAG

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie vraag.

Lees die gedig "Kremetartboom" deur T.T. Cloete (Teks 7 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

- 7.1 Verduidelik die herhalende gebruik van "dit laat hom ongeroer" in die eerste drie strofes van die gedig. (1)
- 7.2 Verduidelik die kontras wat in versreël 13 en 14 voorkom. (2)
- 7.3 'n Paar nuutskeppings kom in die gedig voor: "allerboomste" (versreël 18); "raker" (versreël 21); "bomelik" (versreël 24). Kies EEN van hierdie voorbeelde en verduidelik hoe dit die betekenis van die gedig ondersteun. (2)
- 7.4 **MS** Bespreek die progressie wat gevorm word deur die slotreëls van die vier strofes. (3)
- 7.5 **MS** In Dalene Matthee se romans oor die Knysna-bos praat die bosbewoners met groot respek van die olifante as "grootvoete". Dink jy daar is 'n ooreenkoms in Cloete se gedig tussen die "olifante" (versreël 4) en die "GrootVoet" (versreël 25)? Motiveer jou antwoord. (2)

[10]

30 punte

AFDELING C VISUELE GELETTERDHEID EN KRITIESE TAALBEWUSTHEID**VRAAG 8 ADVERTENSIE**

Gebruik ongeveer 15 minute vir hierdie vraag.

Bestudeer die advertensie van Media24 (Teks 8 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

- 8.1 **MS** Bestudeer die foto in die advertensie en bespreek hoe hierdie uitbeelding geslagstereotipering bevestig én weerspreek. (3)
- 8.2 Watter tipe lesers sal positief reageer op die woordeboekteks van hierdie advertensie? Verduidelik jou antwoord. (2)
- 8.3 Hoe maak die voorbeeldsinne in die woordeboekteks dit duidelik dat hierdie teks nie uit 'n werklike woordeboek kom nie? (1)
- 8.4 Identifiseer en korrigeer 'n spelfout in die advertensieteks. (1)
- 8.5 **MS** Hoe pas die foto en die woordeboekteks by mekaar en hoe ondersteun dit die adverteerder se doel met hierdie advertensie? (3)
- [10]**

VRAAG 9 SPOTPRENT

Gebruik ongeveer 15 minute vir hierdie vraag.

Bestudeer die spotprent deur Zapiro (Teks 9A in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

- 9.1 President Bolsonaro van Brasilië word internasionaal daarvan beskuldig dat hy die vernietiging van die Amasone-oerwoud aanmoedig. Hoe word sy optrede in die spotprent uitgebeeld? Verwys na sy **gesigsuitdrukking** asook sy **liggaamstaal**. (2)
- 9.2 Bespreek die verhouding tussen president Bolsonaro en president Trump, soos dit in die spotprent uitgebeeld word, asook die implikasies daarvan vir die sentrale boodskap van die spotprent. (3)
- 9.3 Die figuur voor in die spotprent beeld die aarde uit. Watter emosie ervaar hierdie figuur en hoe word dit in die spotprent uitgebeeld? (2)
- 9.4 **MS** Kies EEN van die twee foto's (Teks 9B of Teks 9C in die Addendum) en verduidelik hoe dit simbolies verband hou met die spotprent. (3)
- [10]**

20 punte

Totaal: 100 punte